

Komentaras

2014 01 30

BVP pernai išaugo 3,4 proc.: lėtėjant eksportui Lietuvos ekonomika drąsiau spiriasi vidaus paklausos koja

Statistikos departamento pirminiais duomenimis, pernai, palyginti su 2012 m., šalies BVP (palyginamosios kainomis) išaugo 3,4 proc. Per ketvirtąjį 2013 m. metų ketvirtį sukurta pridėtinė vertė buvo 3,3 proc. didesnė nei atitinkamą 2012 m. laikotarpį. Netikėtai gerus ketvirto ketvirčio rezultatus lėmė palankūs statybų sektoriui orai ir įsibėgėjantis vidaus vartojimas.

2013 m. įvyko keletas esminių lūžių Lietuvos ekonomikoje, kurie taps ūkio raidos šiemet pamatais. Pirmiausia, pernai išsivėpė pagrindinis pastarųjų metų šalies ekonomikos *lokomotyvas* – eksportas ir atitinkamai tapo vangesnė su juo susijusių ekonominių veiklų (pramonės, didmeninės prekybos ir transporto) raida. Dar palyginti sparčiai 2013 m. I pusmetį augęs lietuviškos kilmės prekių eksportas, III ketv. jau pradėjo smukti. Tai lėmė prastesnė pagrindinių Lietuvos eksporto rinkų (Estijos, Lenkijos, Baltarusijos ir t.t.) sveikata ir, atitinkamai, mažesnis imlumas prekių importui iš Lietuvos. Ypač stipriai Lietuvos tarptautinės prekybos rezultatus paveikė Rusijos protekcionistiniai veiksmai. Šiai šaliai susiduriant su struktūrinėmis ekonomikos vystymosi problemomis, buvo imtasi biurokratinių barjerų ir papildomų patikrų prie valstybės sienos tiek Lietuvos vežėjams, tiek lietuviškos kilmės maisto produktams. Šie Lietuvos eksporto apribojimai buvo taikyti rugsėjo-lapkričio mėnesiais, todėl didžiausią įtaką padarė paskutinio pernai metų ketvirčio BVP rezultatams.

Kita vertus, džiugu tai, kad įsijungė kita ekonomikos plėtros *pavara* – vis labiau auga vidaus paklausos ir ja *mintančių* ekonominių veiklų aktyvumas. Apie tai byloja geresni statybų, mažmeninės prekybos ir paslaugų sektorių rezultatai.

Pernai pasiektas akivaizdus materialinių investicijų proveržis. Materialinės investicijos I-III ketv. išaugo net 11 proc. (palyginimui, 2012 m. investicijos praktiškai nepaaugo). Tai siejame, pirmiausia, su stipresniu statybų sektoriaus pulsą – po ilgo pokrizinio *letargo*, pernai statybos įmonių atliktų darbų vertė buvo virš 8 proc. didesnė nei prieš metus¹. Antroji materialinių investicijų spurto priežastis – aktyvesnis įmonių investavimas į veiklos efektyvumo didinimą ir gamybinių pajėgumų modernizavimą. Situacija darbo rinkoje užsimena, kad *įšalas* darbo kaštų eilutėse jau praeityje. Tad darbdaviams teks vis daugiau lėšų skirti darbuotojų motyvacijai palaikyti. Pradėjus sparčiau augti atlyginimams ir po ilgos pertraukos brangti darbo įėjai, įmonės priverstos efektyvumo šaltinių ieškoti kitur.

Kad po truputį didėja ir gyventojų vartojimo apetitas, rodo beatsitiesią ateities vertinimų rodikliai, augančios vidaus prekybos apyvartos ir suaktyvėjęs skolinimasis. Šios tendencijos leidžia manyti, kad gyventojai vis labiau pasitiki ateitimi, drąsiau leidžia pinigus ir vėl ima skolintis būstui, vartojimui, poilsiui ir kitoms reikmėms. Žinoma, šiuo metu stebimos tik aktyvesnio vartojimo užuomazgos ir tikrai kol kas nereikia bijoti perkaitimo scenarijaus *dėjà vu*.

Vertinant Lietuvos ūkio trumpojo laikotarpio perspektyvas, akcentuotina, kad nors ir praradome eksporto pagreitį, tačiau prognozuojamas pasaulio, o kartu ir svarbių Lietuvai rinkų Vakaruose, atsigavimas šiemet įlies energijos. Gera žinia ta, kad į vidaus rinką orientuoti sektoriai jau įgauna vis didesnį pagreitį, nes tik tiek išorės, tiek vidaus *lokomotyvų* tempiamas ūkio augimas yra kelias į subalansuotą ir tvarų vystymąsi. Apibendrinant, tikimės, kad šiemet Lietuvos ekonomika išaugs 3,5 proc.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyresnioji analitikė

Ekonominių tyrimų padalinys

¹ I-III ketv. rezultatai.